

Marek Korgul

Symposium katechetyczne w Częstochowie w dniach 13-14 lutego 1996 r.

Wrocławski Przegląd Teologiczny 4/1, 137-140

1996

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

OMÓWIENIA I RECENZJE

KS. MAREK KORGUL

SYMPOZJUM KATECHETYCZNE W CZĘSTOCHOWIE W DNIACH 13-14 LUTEGO 1996 R.

Powrót katechezy do szkół postawił katechetów wobec nowej sytuacji, a zarazem wobec szeregu zupełnie nowych problemów. Stale powraca też pytanie o tożsamość katechezy, która w środowisku parafialnym spełniała swoją rolę. Jak powinna kształtować się katecheza na terenie szkoły? Jakie ma spełniać w tym środowisku zadania?

Po ostatecznym usunięciu katechezy ze szkół w 1961 roku Kościół wypracował model katechezy parafialnej – spełniającej jedną z funkcji duszpasterskich. Wzbudziło to podziw u katechetów za granicą. Wraz ze zmianą środowiska katechezy z parafialnego na szkolny pojawia się pytanie: czy można przenieść ten dotychczasowy model katechezy na teren szkoły? Wiadomo z praktyki, że wielu katechetów kopiuje w szkole model katechezy parafialnej. A zatem pytanie o tożsamość katechezy, jej funkcje pozostaje nadal aktualne. Czym w ogóle jest katecheza? Jak ją dziś Kościół rozumie? Na czym polegać ma jej specyfika w szkole?

Odpowiedzi na te pytania znajdują się w posoborowych dokumentach katechetycznych Kościoła, a także w nauczaniu Jana Pawła II. Mówi się w nich o katechezie jako posłudze Słowa, o katechezie, która jest pogłębnym przekazem orędzia zbawienia. Zawsze zawiera się w niej element biblijny (przekaz Orędzia), teologiczny (pogłębnym przekaz) i egzystencjalny (przekaz skierowany jest do człowieka i uwzględnia jego sytuację). W Dyrektorium katechetycznym czytamy, że wypełnia ona równocześnie zadanie wtajemniczenia, kształcenia i wychowania (DCG 31).

Uczestnicy Sympozjum Sekcji wykładowców katechetyki i pedagogiki wyższych seminariów diecezjalnych i zakonnych w Polsce, które odbyło się w Częstochowie w Domu Rekolekcyjnym Księża Jezuitów w dniach 13-14 lutego br., zastanawiali się nad tym, jak realizować w szkole katechetyczny wymiar posługi Słowa. W tematykę Sympozjum wprowadził ks. prof. dr hab. Roman Murawski SDB. Zauważył on przy tym, że tak licznej grupy uczestników nie notowano już od bardzo wielu lat. Rangę Sympozjum podniósł też fakt uczestnictwa w nim księży biskupów – katechetyków: bpa E. Materskiego i bpa A. Długosza.

Ks. dr A. Offmański w wykładzie pt. *Katecheza jako ewangelizacja (ewangelizacyjna funkcja katechezy)* powrócił do pojęcia ewangelizacji. Stwierdził, że nie ma zgodności, co do jej rozumienia, chociaż adhortacja Pawła VI *Evangelii nuntiandi* bardzo szeroko ją analizuje. Próbował odpowiedzieć na pytanie: na czym polega

katecheza ewangelizacyjna? W tym kontekście poruszył problem treści katechezy ewangelizacyjnej i mówił, że należy na nowo odczytać przesłanie, które zostawił nam Chrystus, co jednak nie może oczywiście oznaczać zmiany depozytu wiary. Ośrodkiem katechezy ewangelizacyjnej jest osoba Jezusa Chrystusa, a jej celem ukształtowanie wspólnoty dojrzałej, która charakteryzuje się głęboką wiarą, wielkoduszną dyspozycją Kościołowi w posłudze ewangelizacyjnej oraz gorliwością w ożywianiu Ewangelią wszystkich dziedzin życia. Wymienił następujące drogi ewangelizacji przez katechezę: najpierw jest to świadectwo chrześcijańskiego życia – jako wyraz autentycznego przeżycia spotkania z Chrystusem; następnie głoszenie Ewangelii (tu pojawił się problem odnowy języka przekazu, otwarcia się na drugiego człowieka, co z kolei jest warunkiem dialogu); wspólnoty kościelne; środki społecznej komunikacji – jako szansa dotarcia z Ewangelią (ale i zagrożenie, gdy się z nich niewłaściwie korzysta); i wreszcie religijność ludowa – chodzi o to, by nie lekceważyć tradycyjnych form pobożności. Zwrócił też uwagę na istotną sprawę, że metody ewangelizacji będą nieskuteczne, jeśli nie odnowią się sami głosiciele. Katecheci są zatem ewangelizatorami i muszą zdawać sobie sprawę z tego, że młodzi ciągle konfrontują głoszoną prawdę z życiem głosicieli i zwracają uwagę na ich zaangażowanie się w głoszone prawdy.

Ks. dr J. Bagrowicz w swoim wystąpieniu poruszył problem: *Katecheza jako wychowanie (wychowawcza funkcja katechezy)*. Prelegent wyszedł od wychowawczej roli środowiska szkolnego. Zwracając uwagę na niewątpliwe osiągnięcia szkoły stwierdził, że nastąpiło w niej sztuczne oddzielenie nauczania i wychowania. Szkoła przestała być wspólnotą nauczycieli – mistrzów i uczniów. Nauczyciele kontaktują się w tej instytucji nie z indywidualnym uczniem, ale ze zbiorowością. Coraz mniej znani są nauczycielom zarówno wychowankowie, jak i ich najbliższe środowisko. Katecheza nie jest zwykłą lekcją, choć jest umieszczona w strukturze szkoły. Jest przede wszystkim głoszeniem Chrystusa. W myśl *Katechizmu Kościoła Katolickiego* jest wychowaniem do wiary dojrzałej – także w szkole. Wychowanie to ma charakter teo-, chrysto- i eklezjocentryczny. Katecheta powinien zwrócić uwagę na problemy, jakimi żyje grupa, także na zjawiska patologiczne. Praca wychowawcza katechety powinna być przedłużona poza próg klasy. Powinien on korelować plan pracy wychowawczej z innymi wychowawcami.

Na dydaktyczną funkcję katechezy zwrócił uwagę ks. doc. dr hab. S. Kulpa- czyński w przedłożeniu pt. *Katecheza jako nauczanie*. Przypomniał na wstępie podstawowe pojęcia związane z wypełnianiem nauczycielskiej misji Kościoła: nauczanie, katechizacja, ewangelizacja, nauka religii, lekcja religii, katecheza parafialna). Katecheza jest eklezjalnym przepowiadaniem w szkole. Kościół jako katecheta i katechizowany naucza w celu rozwoju wiary i realizuje zadanie jednostkowej i wspólnotowej dojrzałości chrześcijańskiej przez słowo złączone ze świadectwem życia. Prelegent wskazał na źródła katechezy, którymi pozostają Pismo św., Tradycja, liturgia i życie chrześcijańskie. Są to zasadnicze elementy treści katechezy. Poruszył też problem sposobów nauczania. Stwierdził, że w katechezie należy stosować metody aktywizujące, różnorodne, dialogicznie współtworzone, używać języka komunikatywnego, misteryjnego, a o efektywności katechezy de-

cyduje osobowość katechety. Spośród siedmiu ogniw procesu dydaktycznego za szczególnie ważne prelegent uznał wzbudzenie dobrej motywacji, przekazywanie prawideł i systematyzowanie wiedzy oraz jej utrwalanie, a także ocenianie, które należy do jednego z trudniejszych elementów katechezy w szkole. Obiektywna i sprawiedliwa ocena jest w tym wypadku niemożliwa, a niesprawiedliwa zniechęca katechizowanych. Choć ocenianie efektów nauczania bywa najtrudniejsze, to jest niezbędne, aby zaistniał postęp w nauczaniu. Istotnym celem katechezy jest ułatwiać katechizowanemu osobowe spotkanie z Bogiem, uczyć refleksji nad Słowem Bożym i nad życiem w świetle Objawienia oraz dbania o własny rozwój duchowy, tworzyć z klasy uczniowskiej wspólnotę.

Ks. doc. dr hab. J. Szpet wygłosił wykład pt. *Katecheza jako wtajemniczenie (inicjacyjna funkcja katechezy)*. Zwrócił w nim uwagę na dialogiczny charakter wtajemniczenia: głoszenie Dobrej Nowiny jest jednocześnie wezwaniem do nawrócenia, zaś odpowiedź człowieka na to wezwanie wyraża się w wierze, nawróceniu oraz w wejściu we wspólnotę Kościoła. Potwierdził tezę, że katecheza jest zarówno nauczaniem: wprowadza w porządek nauki, wiedzy; wychowaniem: wprowadza w porządek działania ludzkiego; jak i wtajemniczeniem: zmierza do osobistego zaangażowania się człowieka do pogłębienia związku z Chrystusem. Wymienił podstawowe czynniki warunkujące realizację funkcji wtajemniczenia: uczestnicy katechezy (podkreślił wpływ rodziny), osoba katechety (sprawa odpowiednich predyspozycji), intelektualizm (mimo dobrej znajomości tekstów liturgicznych słabiej jest znana treść znaków i symboli), typy spotkań lekcyjnych oraz dramaturgia drogi wtajemniczenia (doświadczenie, zagrożenie i przezwyciężenie). Podstawowe elementy wtajemniczenia obejmują: etap wstępny (na tym etapie chodzi o uznanie wartości za własne – internalizacja, ich hierarchizację i systematyzację; wprowadzanie wartości przez przyzwyczajanie i naśladownictwo), osobowość katechety (jego żywa i prawdziwa wiara, a także świadectwo modlitwy i życia sakramentalnego, harmonia między życiem sakramentalnym, modlitwą i życiem codziennym katechety), świadectwo wspólnoty (prowadzące do integracji ze wspólnotą Kościoła), inicjacja modlitewno-sakramentalna (rozbudzenie życia duchowego, wprowadzenie w tajemnice roku liturgicznego, kształtowanie świadomości spotkania z Chrystusem), ewangelizacja prowadząca do odkrywania głębi misterium Boga.

Istotnym elementem Sympozjum były spotkania i praca w grupach. Tematyka spotkań grupowych była wyznaczona przez tematykę omówionych wyżej referatów – każda grupa podejmowała pogłębioną refleksję odnośnie do poszczególnych funkcji katechezy: ewangelizacyjnej, dydaktycznej, wychowawczej i inicjacyjnej. Praca w grupach była uporządkowana według przygotowanych wcześniej przez organizatorów zagadnień w postaci pytań:

– Na czym polega dana funkcja w katechezie? W jakich działaniach się wyraża? Jakie przygotowanie powinien posiadać katecheta, aby właściwie wypełniać daną funkcję?

– W jakim zakresie i w jaki sposób dana funkcja jest możliwa do urzeczywistnienia w warunkach szkolnych?

– Czy potrzebna jest jakaś forma katechezy parafialnej jako dopełnienie nauczania szkolnego, zwłaszcza w zakresie funkcji inicjacyjnej?

Relacje z pracy w poszczególnych grupach zapoznały wszystkich uczestników sympozjum z przebiegiem dyskusji i ubogaciły bardziej pogłębionymi treściami odnośnie do danej funkcji katechezy.

Zgodne z tradycją tego rodzaju spotkań katechetów było wystąpienie mgr G. Płoszajskiej z MEN, która zorientowała obecnych z aktualnymi problemami dotyczącymi katechezy w szkole, a dostrzeganymi ze strony urzędu państwowego.

KS. TADEUSZ RERON

KOŚCIÓŁ W ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYM 30 LAT KONSTYTUCJI „GAUDIUM ET SPES”

Sobór Watykański II nazaczył w doniosły sposób dziejową drogę Kościoła katolickiego w drugiej połowie XX w. Droga ta prowadzi niezmiennie od Chrystusa do człowieka. Kościół kierowany przez Ducha Bożego wciąż odkrywa tę drogę jako własne zadanie, jako misję zbawczą w świecie współczesnym. W tej perspektywie dzieło Vaticanum II jawi się jako życiodajne doświadczenie wiary oraz bezcenne dziedzictwo nauki Kościoła. Dlatego Sobór jest wciąż aktualny, żywy i inspirujący. Na gruncie tego bogatego doświadczenia – które historycznie jest już zamknięte (11 X 1962 – 8 XII 1965), ale duchowo wciąż trwa – trzeba spojrzeć na cały posoborowy okres życia Kościoła. Szczególną okazją do pogłębionej refleksji, nad tym wydarzeniem i nad całym złożonym postconcilium były uroczyste obchody dwudziestej rocznicy zamknięcia obrad Soboru Watykańskiego II. Punktem kulminacyjnym tych uroczystości i zarazem nowym impulsem do dalszych dociekań nad soborowym dziedzictwem był Nadzwyczajny Synod Biskupów, który obradował w Rzymie w dniach 20 XI – 8 XII 1985 roku.

Dziś upłynęło już 30 lat od czasu zamknięcia Soboru. Jednym z najdonioślejszych jego dokumentów była Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* (uchwalona 7 XII 1965). Toteż z tej okazji w dniach 28-30 grudnia 1995 roku odbyły się w Wiedniu Austriackie Dni Duszpasterskie (*Österreichischen Pastoraltagung*). Zostali zaproszeni na nie księża, diakoni, katecheci, przedstawiciele innych kościołów chrześcijańskich i wszyscy zainteresowani przemianami dokonującymi się aktualnie w Kościele. Dni Duszpasterskie nosiły tytuł: „Kościół w świecie współczesnym. Krytyczny stosunek”. Zorganizowane zostały one przez Austriacki Instytut Pastoralny. Sympozjum rozpoczęło się uroczystym nabożeństwem Słowa Bożego, któremu przewodniczył abp Georg Eder z Salzburga.

W sali obrad w imieniu organizatorów przywitał przybyłych gości oraz wprowadził ich w temat tegorocznych Dni ks. Alois Schwarz z Wiednia. Podkreślił on, że